

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ
ГО “ВСЕУКРАЇНСЬКА АСАМБЛЕЯ ДОКТОРІВ НАУК
З ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ”
МІЖНАРОДНА КАДРОВА АКАДЕМІЯ
UNIVERSIDAD CENTRAL DEL ECUADOR
UNIVERSIDAD TECNOLÓGICA ISRAEL (REPÚBLICA DE ECUADOR)
“ANANIA SHIRAKATSI” UNIVERSITY OF INTERNATIONAL RELATION (ARMENIA)

ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Випуск 8

Матеріали

*Міжнародної науково-практичної конференції
присвяченої 30-річчю МАУП*

*“Актуальні проблеми модернізації
недержавного сектору освіти в Україні
у контексті світових тенденцій і національної практики”*

м. Київ, МАУП, 11 квітня 2019 р.

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2019

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 3 від 27.03.19)*

Редакційна колегія:

М. Н. Курко (голова), д-р юрид. наук, проф.;
Є. О. Романенко (заступник голови), д-р наук з держ. упр., проф.;
А. А. Ігнатченко (відповідальний редактор), канд. техн. наук;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
В. М. Воронін, д-р іст. наук;
М. Ф. Головатий, д-р політ. наук, проф.;
А. М. Кислий, д-р юрид. наук., проф.;
О. Л. Фещенко, канд. екон. наук, доц.;
Л. В. Янюк (виконавчий редактор)

*Матеріали подано в авторській редакції.
Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.*

Проблеми модернізації України : [зб. наук. пр.] / МАУП. — К.: ДП
“Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

С76 Вип. 8: Матеріали Міжнар. наук. конф. “Актуальні проблеми модернізації недержавного сектору освіти в Україні у контексті світових тенденцій і національної практики”, 11 квітня 2019 р. / редкол. : М. Н. Курко (голова) [та ін.]. — 2019. — 460 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано тези учасників науково-практичних конференцій з проблематики широкого кола аспектів процесу системної модернізації України.

Для науковців, громадсько-політичних діячів, студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і світовим досвідом проведення модернізаційних процесів.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

Приказка С. І., Моронюк О. В., Антонюк І. І. Інновації в закладах вищої освіти — основа ефективності господарювання в сучасних умовах	413
Гончаренко Є. Ю. Професійно-орієнтоване навчання перекладу ділової німецької мови у недержавному вищому навчальному закладі	416
Кобржицький В. В. Інтенсифікація вивчення іноземних мов студентами — майбутніми менеджерами міжнародного туризму як засіб підвищення їхньої конкурентоспроможності на ринку праці	420
Тьорло В. О., Вдовенко О. С. Проблеми підвищення ефективності транспортування вантажів і поштових відправлень компаніями України та значення недержавних закладів освіти у їх вирішенні	424
Тьорло В. О., Терещенко О. Г. Дослідження проблем модернізації управління імпортною діяльністю українських компаній на ринку електронних компонентів в НН ІМЕФ МАУП	427
Охман О. В. Вища освіта для осіб, які відбувають покарання у виді позбавлення волі: сучасний погляд	430
Бортник В. А. Теоретико-методологічний аналіз дослідження честі та гідності особи як об'єкта злочину	433
Міхатуліна О. М., Ковальов А. В. Іпотека як особливий вид застави за цивільним законодавством	436
Кабанова І. А. Сутність та особливості вітчизняного податкового регулювання	439
Сєров С. Л. Щодо змістовного наповнення понять “державний нагляд” і “контроль” господарської діяльності	443
Літвінов О. П., Логвінов Ю. В. Транспортний менеджмент та інформаційні технології	446
Кравцов М. О. Проблеми розвитку механізму забезпечення конституційного права громадян на інформацію	450
Печенюк С. І. Гендерні аспекти розвитку вищої освіти в Україні: підготовка жінок- військовослужбовців у вищих військових навчальних закладах	453
Пономаренко А. О. Підготовка фахівців у сфері електронного урядування та інформаційних технологій як форма організації державного управління	456
Майсара Алкум Практические методы мониторинга и оценки эффективности взаимодействия государства и гражданского общества	458

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВІТЧИЗНЯНОГО ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

В умовах розвитку сучасної ринкової економіки України та процесів євроінтеграції нашої держави виникає потреба перегляду особливостей функціонування податкової системи України. Хоча на сьогоднішній день проведено багато реформ, однак все ж виникають проблеми щодо ефективності функціонування сучасної податкової системи України, зумовлені недосконалістю законодавства України та неактуальними підходами стосовно справляння податків.

В сучасному суспільстві податки і збори — це не тільки і не стільки джерело доходів держави, необхідні їй для виконання покладених на неї завдань і функцій. Сьогодні податки в умовах глобальної політики невтручання держави в ринкові процеси виступають ефективним інструментом державного регулювання як економіки в цілому, так і окремих її секторів, зокрема і фінансового-правового. Об'єктивно, податки — основне джерело державних доходів, а з позиції суспільства — обов'язкові індивідуальні витрати. Держава за допомогою системи податків і зборів імперативно встановлює макроекономічні та мікроекономічні пропорції поточного, а також майбутнього розподілу і перерозподілу економічних благ в суспільстві.

Однозначного розуміння змісту і сутності феномену податкового регулювання на сьогоднішній день не існує. Так, А. В. Красюков [1] та ін. тісно пов'язують податкове регулювання з державним нормативним регулюванням податкових відносин. Науковці, досліджуючи податкове регулювання, завжди оперують такими категоріями, як: “податкова політика”, “податковий механізм”, “податкове адміністрування”, “планування” і “прогнозування”, “податковий менеджмент”, “податкова стратегія”, “податковий контроль” і ін. На наш погляд, всі дані категорії входять до змісту податкового регулювання. Проте, не маючи термінологічно розробленого і усталеного апарату дослідження, ми вважаємо, що слід етимологічно розкрити феномен податкового регулювання за допомогою визначення категорій, та його безпосередніх складових, а саме регулювання і податок. Проведений аналіз показав, що саме поняття “податкове регулювання” включає в себе неоднозначні і складні поняття (категорії).

Словники дають різні визначення терміну “регулювання”. Спочатку під регулюванням (від лат. *Regulo* — влаштовую, привожу в порядок, норма, правило, англ. *Regulation*; нім. *Regulierung*) малося на увазі:

- приведення чогось в належний порядок, “упорядкування” [2];
- досягнення рівномірності в роботі машин або в дії будь-яких приладів або як синонім регламентації [3];
- приведення в порядок [4];
- приведення в відомий порядок, прирівняння [5];
- регулювання, стабілізація, управління, впорядкування;
- поправка, вивірка, установка, налагодження; регламентування, координування, налагодження [6];
- комплекс оперативних впливів на об'єкт управління, орієнтований на локалізацію виявлення в ньому відхилень від деякого бажаного (планового) стану [7].

Існують і багатовимірні підходи до визначення сутності регулювання. Так, словник “Antinazi. Енциклопедія соціології” [8] визначає регулювання одночасно як:

- 1) приведення в порядок, впорядкування (механізму, діяльності і т. і.);
- 2) управління рухом, напрямом, діями, відносинами і т. п.;
- 3) сукупність приписів, які виділяються органами влади або управління і мають на меті внести відомий порядок в ту або іншу сферу життя;
- 4) форму цілеспрямованого управлінського впливу, орієнтованого на підтримку рівноваги в об’єкті управління і на його розвиток за допомогою введення в нього регуляторів (норм, правил, цілей, зв’язків).

На державному рівні фінансово-правове регулювання економіки являє собою “систему типових заходів законодавчого, виконавчого і контролюючого характеру, які здійснюють правомочні органи і надають державні установи і громадські організації з метою стабілізації і пристосування існуючої соціально-економічної системи до умов, які швидко змінюються” [9, с. 45].

Виходячи з представлених визначень, можна виокремити основні характеристики регулювання:

- 1) регулювання — це процес, тобто дія, що має початок і кінець у часі;
- 2) це не просто дія, а цілеспрямована дія суб’єкта регулювання на об’єкт регулювання, тобто вплив на цей об’єкт з метою досягнення цілком певних цілей;
- 3) оскільки це управлінський вплив суб’єкта на об’єкт, то у суб’єкта існує уявлення про ідеальний стан об’єкта регулювання, на досягнення якого і спрямований управлінський вплив;
- 4) ідеальний стан об’єкта впливу (регулювання) може характеризуватися різними властивостями: приведення в порядок, стабільність і рівномірність роботи (функціонування), локалізація і нівелювання відхилень в його роботі (функціонуванні), досягнення рівноважного положення об’єкта;
- 5) ступінь досягнення об’єктом ідеального стану визначається регуляторами, показниками, коефіцієнтами тощо.

Крім того, на нашу думку, варто виділити наступні наслідки виділених особливостей регулювання:

- 1) в залежності від об’єкта регулювання можуть виникати зворотні зв’язки і відповідні реакції, які зумовлюють необхідність їх регламентування, прогнозування і планування, моніторингу та контролю;
- 2) основна мета регулювання задається стратегічною метою (ключовою характеристикою ідеального стану об’єкта регулювання), а регулятори використовуються відповідно до тактичних цілей регулювання, які підпорядковуються стратегічній меті;
- 3) у суб’єкта й об’єкта регулювання виникають як витрати, так і вигоди (логічно припустити, що витрати кожен прагне мінімізувати, а вигоди — максимізувати);
- 4) результативність регулювання вимірюється ступенем досягнення об’єктом регулювання ідеального стану в зіставленні з виникаючими у суб’єкта та об’єкта витратами і вигодами.

Специфіку змісту, інструментів і форм податкового регулювання економіки задає податкова дефініція. Природа податку складна, суперечлива, його роль і функції в економічному розвитку суспільства неоднозначні і багато в чому визначаються позицією держави. Як справедливо зауважує Н. Н. Тюпакова, чим складніше будь-яке явище, тим воно важче піддається більш-менш точному визначенню [10, с. 13].

Неоднозначність розуміння дослідниками категорії “податки” підтверджується тим, що до цього часу дослідники ведуть суперечку стосовно змісту податку, його

функцій, змісту цих функцій. Дискусії стосуються кількості функцій податків, їх найменувань, їх співвідношення між собою, складу функцій в термінології і їх змісту (трактування).

Своєрідне узагальнення в суперечці про кількість і підпорядкованість функцій податків ставить І. А. Майбуров [11], який стверджує, що ця суперечка має штучний характер, оскільки функції податків не задаються апіорі, а змінюються в залежності від пріоритетності цілей податкової політики держави в просторі і часі. У свою чергу мета податкової політики на різних етапах соціально-економічного розвитку суспільства різна. Зазначені складності в однозначному розумінні податку є наслідком його еклектичної природи, оскільки податок — це одночасно і правове (політико-правове в термінології Н. Н. Тюпакової [11, с. 13]) і економічне явище. З еволюцією місця і ролі податків у суспільстві та економіці змінювалися підходи до сутності податків. Найбільш близькі за змістом позиції дослідників можна умовно розділити на групи податкових теорій (загальні і приватні).

Загальні теорії направлені на системне дослідження місця і ролі податків у суспільстві, їх природи і сутності, в той час як приватні теорії спрямовані на вирішення конкретного питання, яке стосується певної характеристики податку (наприклад, розміру ставки — рівна, пропорційна, прогресивна чи регресивна, співвідношення прямих і непрямих податків, проблеми перекладання податків та ін.).

Сучасних дослідників природи податків можна умовно розділити на групи: ті, хто орієнтується на економічну природу податку; ті, хто орієнтується на правову природу податку; ті, хто намагається пов'язати в одному понятті економічну і правову природу податку. Перші визначають податок як фінансово-економічну категорію — специфічний дохід держави (або джерело специфічних доходів, що, по суті, дуже близько) і специфічні витрати платника податків (Наприклад, Л. В. Дуканич [12]). Інші дають законодавче визначення податку в суворій відповідності з Податковим кодексом України. Інші дослідники намагаються найбільш об'єктивно розкрити зміст податків, з різним ступенем враховуючи переплетення в природі податків економічних і правових засад (Н. Н. Тюпакова також враховує філософську та політичну природу податків на додаток до фінансової (економічної); В. В. Коровкін відмічає філософську, економічну і правову природу податку [13]).

Ситуація ускладнюється тим, що представники однієї і тієї ж групи можуть дотримуватися як схожих, так і різних підходів до теорій податку.

З дослідження теорій податку можна зробити висновок про те, що економічна природа податку полягає в тому, що в будь-якому випадку податок (як ціна, плата, кредит суспільства державі) — це специфічний вид витрат платників податків і в той же час — специфічний вид доходів держави. Специфіка податку як витрат платників податків полягає в директивному введенні і встановленні державою, в обов'язковому і примусовому характері сплати та стягування податку, а також в тому, що платники податків в будь-якому випадку чекають зворотної соціально-економічної віддачі від держави. Специфіка податку як доходу держави полягає в необхідності забезпечувати, по-перше, соціально-економічну рентабельність діючої податкової системи (дохід від введення, встановлення, стягування, управління і контроль за податками як мінімум повинен покривати пов'язані з цими процесами витрати держави, а як максимум — покривати і інші витрати держави), а по-друге, забезпечувати збалансованість та стійкість бюджетної системи країни. Таким чином, податки є одночасно категорією державних і приватних фінансів.

Правова природа податку безпосередньо виникає з неминучої необхідності нормативного закріплення "правил гри" для податкових відносин між платниками по-

датків і державою. Діюча податкова система повинна вписуватися в норми національного права.

В ст. 6 Податкового Кодексу України [14] визначено, що податком є обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податку відповідно до цього Кодексу, а також, що сукупність загальнодержавних та місцевих податків та зборів, що справляються в установленому цим Кодексом порядку, становить податкову систему України.

Економіко-правова природа податків проявляється в тому, наскільки діюча система податків і зборів об'єднує в собі економічну і правову природу податків. В результаті через податки реалізуються інтереси держави і платників податків (всіх або окремих груп платників податків).

Джерела

1. Красюков А. В. Производные налоговые обязательства // Вестник Воронеж. гос. ун-та. Серия: Право. 2012. № 1. С. 337–349.
2. Словник іншомовних слів за ред. О. С. Мельничука. — 2-е видання, випр. і доп. Київ: Головна редакція “Українська радянська енциклопедія” (УРЕ), 1985 — 966 с.
3. Словар чужих слів: 12000 слів чужого походження в українській мові / Зібр. З. Кузеля, М. Чайковський; Ред. З. Кузеля, — Чернівці, 1910. — 368 с.
4. Словник чужих слів, що вживаються в українській мові / Уклад. З. Пиптенко. — К.: Поступ, 1918. — 256 с.
5. Доманицький В. Словарик: Пояснення чужих та не дуже зрозумілих слів, — К.: Тип. С. Борисова, 1906. — 128 с.
6. Словник іншомовних слів/ Уклад. С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута. — Київ: Наукова думка, 2000. — 680 с.
7. Нечволод Л. І. Сучасний словник іншомовних слів [Текст] / Л. І. Нечволод. — Х. : ПП “Торсінг плюс”, 2007. — 768 с.
8. Antinazi. Енциклопедия социологии, 2009 // Словари и энциклопедии на Академике. URL: <http://www.dic.academic.ru/dic.nsf/socio/3417>.
9. Ходов Л. Г. Основы государственной экономической политики: Учебник / Л. Г. Ходов. — М.: Изд-во БЭК, 2007. — 332 с.
10. Тюпакова Н. Н. Формирование налогового механизма распределения добавленной стоимости: теория, методология, практика: автореф. дис. ... д-ра экон. Наук / Н. Н. Тюпакова. — Краснодар: КубГАУ, 2011. — 46 с.
11. Майбуrow І. А. Теорія і практика податкових реформ: звіряємо позиції / І. А. Майбуrow, Ю. Б. Іванов // Фінанси України. — 2010. — № 9. — С. 61–70. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2010_9_7.
12. Дуканич Л. В. Налоги и налогообложение: Учебник / Л. В. Дуканич. — Ростов-на-Дону: Изд-во Феникс, 2001. — 416 с.
13. Коровкин В. В. Основы теории налогообложения: Учеб. пособие — М.: Экономистъ, 2006. — С. 154.
14. Податковий кодекс України: чинне законодавство зі змінами і доповненнями — К.: Алерта; ЦУЛ, 2018. — 480 с.